Dr. Martin Luther

95 Tez

ENDÜLJANSLARIN ETKİSİ ÜZERİNE TARTIŞMA

Wittenberg · 1517



VAAT YAYINLARI

VAAT YAYINLARI
KİTAP: 95 Tez
YAZAR: Dr. Martin Luther
ORJİNAL ADI: Disputatio Pro Declaratione Virtutis Indulgentiarum
YAYINA HAZIRLAYAN: Vaat Yayınları

Kitapçık ile ilgili soru ve düşüncelerinizi bize yazabilirsiniz:
kitap@vaatyayinlari.com

95 TEZ

Dr. Martin Luther

Yayıncı notu

Martin Luther bu tezleri Wittenberg'de tartışılmak üzere kaleme aldı. Metin, endüljansların hangi cezaları kaldırabileceğini, bu uygulama hakkında halka neler vaat edildiğini ve bunun tövbe, merhamet ve Müjde'yle ilişkisini ele alır.

Endüljans, dönemin Katolik uygulamasında günahın bağışlanmasından ayrı olarak ele alınan cezaların kısmen veya tamamen kaldırılmasıdır. Metinde din görevlisi sözü günah itirafını dinleme yetkisine sahip Katolik din adamını, cemaat papazı ise yerel cemaatten sorumlu din adamını ifade eder.

Luther'in tartışma çağrısı

Gerçeği sevdiğimiz ve açıklığa kavuşturmak istediğimiz için, aşağıdaki tezleri Wittenberg'de tartışacağız. Tartışmayı, Wittenberg'de ilahiyat dersleri veren, serbest sanatlar ve kutsal ilahiyat üstadı Dr. Martin Luther yönetecek. Kendisi, tartışmaya gelip sözlü olarak katılamayanların görüşlerini yazıyla bildirmelerini rica eder. Rabbimiz İsa Mesih'in adıyla. Amin.

Numaralı dipnotlar, tarihsel bağlamı ve Kutsal Kitap göndermelerini açıklamak için bu baskıya eklenmiştir.

95 Tez

1. Rabbimiz ve Efendimiz İsa Mesih, *"Tövbe edin"* ***(Matta 4:17)*** buyruğuyla imanlıların ömürleri boyunca tövbe içinde yaşamalarını istedi.

2. Bu buyruk, Katolik din görevlilerinin yürüttüğü tövbe sakramentiyle, yani günahların itiraf edilmesi ve verilen kefaretin yerine getirilmesi olarak anlaşılamaz. [1]

3. Tövbe yalnızca yürekte olup biten bir şey de değildir. Yürekten tövbe eden kişi, bunu benliğinin arzularına karşı koyarak yaşamında gösterir.

4. Öyleyse kişi kendinden nefret ettiği sürece, yani yürekten tövbe etmeyi sürdürdükçe ceza da devam eder. Bu durum göklerin egemenliğine girinceye dek sürer.

5. Papa ancak kendi kararıyla veya kilise yasaları uyarınca koyduğu cezaları kaldırmak ister ve kaldırabilir.

6. Papa, günahın suçunu ancak Tanrı'nın o günahı bağışladığını ilan edip doğrulayarak bağışlayabilir. Ayrıca, kararı kendisine bırakılmış durumlarda bağışlama yetkisini kullanabilir. Bu yetki yok sayılırsa günahın suçu olduğu gibi kalır. [2]

7. Tanrı, bağışladığı kişiyi aynı zamanda alçakgönüllü kılar ve kendi vekili olarak hizmet eden din görevlisinin yetkisine boyun eğdirir.

1. Buradaki kefaret, günah itirafından sonra kişiye verilen tövbe yükümlülüğüdür. Luther, İsa'nın tövbe çağrısını bu uygulamadan ayırır. Bkz. tez 1 ve 3.

2. Luther, günahın bağışlanması ile kilisenin verdiği cezanın kaldırılmasını birbirinden ayırır. Bkz. tez 5 ve 20.

8. Tövbe cezalarına ilişkin kilise kuralları yaşayanlar içindir. Bu kurallara dayanarak ölüm döşeğindeki kişiye yeni bir yükümlülük konmamalıdır.

9. Kutsal Ruh, papanın kararlarında ölüm tehlikesi ve zorunluluk hâlleri için her zaman istisna tanımasıyla bize iyilik eder.

10. Ölüm döşeğindeki bir kişinin kilise kuralları gereğince yerine getirmesi gereken kefareti Araf'a bırakan din görevlileri ne yaptıklarını bilmeden yanlış davranıyorlar.

11. Kilise kurallarının öngördüğü cezayı Araf cezasına çevirme fikri, belli ki piskoposlar uyurken ekilmiş bir ayrık otudur. [3]

12. Eskiden kişiye, pişmanlığının gerçek olup olmadığını sınamak için, bağışlandığı bildirilmeden önce kilise kurallarına göre ceza verilirdi.

13. Ölmek üzere olanlar ölümle birlikte bütün cezalarından kurtulur. Kilise yasaları bakımından onlar şimdiden ölü sayılır ve bu yasalardan doğan yükümlülüklerden kurtulma hakkına sahiptir.

14. Bir insan ölüm döşeğinde ruhça ne kadar zayıfsa ya da sevgisi ne kadar eksikse, duyduğu korku da o kadar büyük olur.

15. Başka şeyleri bir yana bırakırsak, bu korku ve dehşet tek başına Araf cezasını oluşturmaya yeter. Çünkü umutsuzluğun dehşetine çok yakındır. [4]

16. Cehennem, Araf ve cennet arasındaki fark, umutsuzluk, umutsuzluğa yaklaşmak ve güven içinde olmak arasındaki farka benzer.

3. Uyuyanlar ve ekilen ayrık otu, İsa'nın deliceler benzetmesini hatırlatır (Matta 13:24–30).

4. Araf, Batı kilisesi geleneğinde, kurtuluşa erecek kimi kişilerin ölümden sonra arındığı durum için kullanılan addır. Luther burada Araf'ı korku ve umutsuzluk üzerinden tartışır. Bkz. tez 16–19.

17. Görünen o ki Araf'taki ruhların dehşeti azalırken sevgilerinin artması gerekir.

18. Araf'taki ruhların artık sevap kazanamayacağı veya sevgilerinin artamayacağı ne akılla ne de Kutsal Yazılarla kanıtlanmış görünüyor.

19. Biz onların kurtuluşa kavuşacağından emin olsak da Araf'taki ruhların hepsinin kendi kurtuluşundan emin olduğu kanıtlanmış görünmüyor.

20. Dolayısıyla papa "bütün cezaların tam olarak kaldırılması" derken yalnızca kendisinin koyduğu cezaları kasteder. [5]

21. Papanın endüljansları sayesinde insanın her cezadan kurtulduğunu ve kurtuluşa erdiğini söyleyen endüljans vaizleri yanılıyor.

22. Papa, Araf'taki ruhların kilise yasaları uyarınca bu yaşamda çekmeleri gereken hiçbir cezayı kaldıramaz.

23. Bir insanın bütün cezalarının kaldırılması mümkünse, bu ancak en olgun kişilere, yani çok az insana nasip olabilir.

24. Öyleyse hiçbir ayrım gözetmeden, büyük bir gösterişle cezadan kurtuluş vaat etmek, halkın çoğunu kaçınılmaz olarak aldatır.

25. Papa Araf üzerinde genel olarak ne kadar yetkiye sahipse, piskopos kendi bölgesinde, cemaat papazı da kendi cemaatinde o kadar yetkiye sahiptir.

5. "Tam" sözü burada papanın kaldırma yetkisine sahip olduğu cezaların tümünü kapsar. Luther bu sınırı bir sonraki tezde kurtuluş vaadiyle karşılaştırır.

26. Papa, Araf'taki ruhların cezalarının kaldırılması için dua etmekle doğru yapar. Çünkü Araf'ta kilisenin anahtar yetkisine sahip değildir. [6]

27. "Para sandıkta çınlar çınlamaz ruh Araf'tan uçup çıkar" diyenler, insan uydurması bir öğreti yayıyorlar.

28. Para sandıkta çınlayınca kazancın ve açgözlülüğün artabileceği kesindir. Kilisenin başkaları için ettiği duanın karşılığını ise yalnızca Tanrı belirler.

29. Araf'taki bütün ruhların oradan kurtarılmak isteyip istemediğini kim bilebilir? Aziz Severinus ve Aziz Paskalis hakkında anlatılanlar da bu soruyu akla getirir. [7]

30. Kimse pişmanlığının gerçek olduğundan emin olamaz. Tam bağışlanmaya kavuştuğundan emin olması ise çok daha güçtür.

31. Yürekten tövbe eden kişi ne kadar az bulunursa, endüljansı gerçekten yarar görecek biçimde satın alan kişi de o kadar az bulunur.

32. Endüljans belgelerine dayanarak kurtuluşlarından emin olanlar, kendilerine bunu öğretenlerle birlikte sonsuza dek mahkûm olacaklardır.

33. Papanın verdiği endüljansları, insanı Tanrı'yla barıştıran paha biçilmez bir Tanrı armağanı diye sunanlara karşı uyanık olmak gerekir.

6. "Anahtar yetkisi", İsa'nın bağlama ve çözme yetkisiyle ilgili sözlerine dayanır (Matta 16:19 ve 18:18). Luther, bu tezde yetki kullanmakla ölüler adına dua etmeyi ayırır.

7. Severinus ve Paskalis, Luther'in örnek verdiği anlatılarda geçen iki azizdir. Luther bu anlatılarla, Araf'taki her ruhun hemen çıkmak istediği varsayımını sorgular.

34. Bu ayrıcalıklar, tövbe sakramentinde insanların belirlediği kefaret cezalarıyla sınırlıdır.

35. Araf'taki bir ruhu para karşılığında kurtarmak ya da günah itirafı belgesi almak isteyenlerin pişmanlık duymasına gerek olmadığını söylemek Hristiyan öğretisine aykırıdır. [8]

36. Günahından içtenlikle pişman olan her Hristiyan, elinde endüljans belgesi olmasa da hem günahın suçundan hem de cezasından tümüyle bağışlanma hakkına sahiptir.

37. Yaşayan ya da ölmüş her gerçek Hristiyan, Mesih'in ve kilisenin bütün nimetlerine ortaktır. Bu payı Tanrı verir, kişinin elinde endüljans belgesi olmasa da.

38. Yine de papanın bu bağışlanmayı ve kilisenin nimetlerine ortaklığı bildirmesi küçümsenmemelidir. Çünkü daha önce söylediğim gibi, bu, Tanrı'nın bağışladığının ilanıdır. [9]

39. En bilgili ilahiyatçılar bile halka hem bol bol endüljans dağıtılmasını hem de içten pişmanlığı aynı anda överken zorlanırlar.

40. Gerçek pişmanlık cezaları arar ve sever. Endüljansların cömertçe dağıtılması ise cezaları hafifletir ve insanların onlardan nefret etmesine yol açar ya da en azından buna fırsat verir.

41. Endüljans hakkında vaaz ederken dikkatli olmak gerekir. Yoksa halk, endüljansın sevgiyle yapılan iyi işlerden üstün olduğunu sanabilir.

8. Latince confessionalia, günah itirafıyla ilgili yetki sağlayan yazılı belgeleri ifade eder. Bkz. Works of Martin Luther, I, "Disputation on Indulgences".

9. Buradaki "ilan" sözü için bkz. tez 6. Luther, bağışlanmanın Tanrı'dan geldiğini ve kilisenin bunu bildirdiğini vurgular.

42. Hristiyanlara, papanın endüljans satın almayı merhamet işleriyle bir tutmadığı öğretilmelidir.

43. Hristiyanlara, yoksula veren ya da ihtiyaç sahibine borç veren kişinin endüljans satın alan kişiden daha iyi bir iş yaptığı öğretilmelidir. [10]

44. İnsan sevgiyle iyilik yaptıkça sevgisi artar ve kendisi de daha iyi biri olur. Endüljans ise yalnızca cezasını hafifletir.

45. Hristiyanlara, muhtaç birini görüp onu yüzüstü bırakan ve parasını endüljansa veren kişinin papanın endüljansını almak yerine Tanrı'nın gazabını üzerine çektiği öğretilmelidir.

46. Hristiyanlara, ev halkının geçimi için gerekeni ellerinde tutmakla yükümlü oldukları ve ihtiyaçlarından artan para yoksa endüljansa para vermemeleri gerektiği öğretilmelidir.

47. Hristiyanlara, endüljans satın almanın kişinin seçimine bağlı olduğu ve emredilmediği öğretilmelidir.

48. Hristiyanlara, papanın endüljans dağıtırken hazır paradan çok, kendisi için yürekten dua edilmesine ihtiyaç duyduğu ve bunu daha çok istediği öğretilmelidir.

49. Hristiyanlara, papanın endüljanslarının ancak onlara bel bağlamadıkları sürece yararlı olduğu öğretilmelidir. Endüljans yüzünden Tanrı korkusunu yitirirlerse büyük zarar görürler. [11]

10. Luther'in verdiği iki somut örnek, yoksula yardım etmek ve ihtiyacı olana borç vermektir. Bkz. Luka 6:34–35.

11. "Tanrı korkusu" burada Tanrı'ya duyulan saygıyı ve O'na karşı sorumluluk bilincini ifade eder. Bkz. Süleyman'ın Özdeyişleri 1:7.

50. Hristiyanlara, papa endüljans vaizlerinin halktan nasıl zorla para aldığını bilseydi, Aziz Petrus Bazilikası'nı koyunlarının derisi, eti ve kemikleri üzerine kurmaktansa onun yanıp kül olmasını yeğlerdi, diye öğretilmelidir. [12]

51. Hristiyanlara, papanın bazı endüljans vaizlerinin para kopardığı kimselere kendi parasından vermek isteyeceği ve vermesi gerektiği öğretilmelidir. Gerekirse bunun için Aziz Petrus Bazilikası'nı bile satardı.

52. Elindeki endüljans belgesine bakıp kurtuluşundan emin olmak boşunadır. Bu belgenin arkasında endüljans görevlisi, hatta papa kendi ruhunu ortaya koyarak dursa da durum değişmez.

53. Endüljans vaaz edilsin diye başka kiliselerde Tanrı Sözü'nün susturulmasını buyuranlar, Mesih'in ve papanın düşmanıdır.

54. Aynı vaazda endüljanslara Tanrı Sözü kadar, hatta ondan daha çok zaman ayırmak Tanrı Sözü'ne haksızlık etmektir. [13]

55. Papa elbette şöyle düşünür: Küçücük bir şey olan endüljanslar bir çan, bir geçit alayı ve bir törenle duyuruluyorsa, en büyük şey olan Müjde yüz çan, yüz geçit alayı ve yüz törenle duyurulmalıdır.

56. Papanın endüljans verirken dayandığı kilise hazinelerinin ne olduğu Mesih'in halkına açıkça anlatılmamıştır. Halk da bu hazineleri yeterince tanımaz.

57. Bunların dünyevi servet olmadığı açıktır. Vaizlerin birçoğu böyle servetleri kolayca dağıtmaz, yalnızca biriktirir.

12. Aziz Petrus Bazilikası Roma'dadır. Luther, yapının inşası için toplanan parayı 82. ve 86. tezlerde yeniden gündeme getirir.

13. Bu tezde "Tanrı Sözü", vaazda duyurulan sözü ifade eder. Luther bir sonraki tezde Müjde'nin önceliğini "yüz çan" örneğiyle anlatır.

58. Bunlar Mesih'in ve azizlerin kazandığı sevaplar da değildir. Çünkü o sevaplar papa olmaksızın da insanın iç varlığında lütuf, dış varlığında ise çarmıh, ölüm ve cehennem meydana getirir. [14]

59. Aziz Laurentius, kilisenin hazinesi olarak yoksulları gösterdi. Böyle söylerken hazine sözünü kendi çağındaki anlamıyla kullandı.

60. Bu hazinenin, Mesih'in kazandırdığı hakla kiliseye verilen anahtarlar olduğunu söylemek aşırı bir iddia sayılmaz.

61. Çünkü papanın yetkisinin, cezaları ve kararı kendisine saklı tutulan davalardaki suçları bağışlamaya tek başına yeterli olduğu açıktır.

62. Kilisenin gerçek hazinesi, Tanrı'nın yüceliğini ve lütfunu duyuran kutsal Müjde'dir.

63. Birincileri sonuncu yaptığı için bu hazineden nefret edilmesine şaşmamalı. [15]

64. Endüljans hazinesinin sevilmesine de şaşmamalı. O, sonuncuları birinci yapar.

65. Öyleyse Müjde'nin hazineleri, eskiden zengin insanları yakalamak için kullanılan ağlardır.

66. Endüljans hazineleri ise şimdi insanların zenginliklerini yakalamak için kullanılan ağlardır. [16]

67. Vaizlerin en büyük lütuflar diye haykırarak duyurduğu endüljanslar, kazancı artırmak söz konusu olduğunda gerçekten öyle sayılabilir.

14. "İç varlık" ve "dış varlık" için bkz. 2. Korintliler 4:16. Luther bu tezde lütfu, insanın dış yaşamında karşılaştığı sıkıntılarla birlikte ele alır.

15. "Birinciler" ve "sonuncular" sözü İsa'nın öğretisini hatırlatır (Matta 19:30 ve 20:16).

16. Bir önceki tezde ağlar insanları yakalar. Bu tezde ise ağların yakaladığı şey insanların servetidir. Luther, iki tezde aynı imgeyi kullanarak vaazların amacını sorgular.

68. Oysa Tanrı'nın lütfu ve çarmıha bağlılık yanında endüljansların değeri pek azdır.

69. Piskoposlar ve cemaat papazları, papanın endüljans görevlilerini saygıyla karşılamakla yükümlüdür.

70. Yine de gözlerini dört açmalı, söylenenleri dikkatle dinlemelidirler. Yoksa bu görevliler papanın verdiği görevi yerine getirmek yerine kendi kuruntularını vaaz edebilirler.

71. Papanın verdiği endülјanslar hakkındaki gerçeğe karşı konuşan aforoz edilsin ve lanetlensin. [17]

72. Endülјans vaizinin gelişigüzel ve ölçüsüz sözlerine karşı duran kişiye ne mutlu!

73. Papa, endülјans uygulamasını hileyle bozmaya kalkışanları haklı olarak mahkûm eder.

74. Endülјansı bahane edip kutsal sevgiyi ve gerçeği hileyle çiğnemeye kalkışanları mahkûm etmeye ise çok daha kararlıdır.

75. Bir kimse, imkânsız olduğunu varsaydığımız bir durumda, Tanrı'nın Annesi'ne bile tecavüz etmiş olsa papanın endülјanslarının onu bu suçtan kurtaracak kadar güçlü olduğunu sanmak deliliktir. [18]

76. Biz ise papanın endülјanslarının hafif sayılan en küçük günahın bile suçunu ortadan kaldıramayacağını söylüyoruz.

77. "Aziz Petrus bugün papa olsaydı daha büyük lütuflar veremezdi" demek, hem Aziz Petrus'a hem de papaya hakarettir.

17. "Aforoz", kişinin kilise birliğinden çıkarılmasıdır. 72. tez, endülјans vaizlerinin ölçüsüz sözlerine karşı çıkanları över.

18. "Tanrı'nın Annesi" Meryem için kullanılan tarihsel unvandır. Unvan, Meryem'in doğurduğu İsa'nın Tanrı Oğlu olduğunu ifade eder.

78. Biz ise şimdiki papanın da her papanın da daha büyük armağanlara sahip olduğunu söylüyoruz. Bunlar Müjde, mucizeler yapma gücü, şifa armağanları ve ötekilerdir (1. Korintliler 12). [19]

79. Papalık armasıyla donatılıp gösterişli biçimde dikilen haçın Mesih'in çarmıhına denk olduğunu söylemek küfürdür.

80. Halkın önünde böyle sözlerin söylenmesine izin veren piskoposlar, cemaat papazları ve ilahiyatçılar hesap vereceklerdir.

81. Endüljans böyle ölçüsüzce vaaz edilince eğitimli kişiler bile papayı iftiralara ve cemaatten gelen zor sorulara karşı savunmakta güçlük çekiyor.

82. Örneğin şöyle soruyorlar: Papa, bazilikanın inşası için gereken uğursuz para gibi önemsiz bir gerekçeyle sayısız ruhu kurtarıyorsa, en haklı gerekçeyle, yani kutsal sevgi ve ruhların büyük ihtiyacı uğruna, neden Araf'ı boşaltmıyor? [20]

83. Bir başka soru da şudur: Kurtarılmış ruhlar için dua etmek artık yersizse ölüler için cenaze ve ölüm yıldönümü ayinleri neden sürüyor? Papa bu ayinler için ayrılan bağışları niçin geri vermiyor ya da geri alınmalarına izin vermiyor? [21]

84. Bir başka soru da şudur: Tanrı'ya ve papaya atfedilen bu yeni dindarlık da nedir? Tanrı'ya düşman, dinsiz biri para verince Tanrı'nın dostu olan dindar bir ruhu kurtarmasına izin veriliyor. Peki o sevgili ruh, kendi ihtiyacı gözetilerek sırf sevgi uğruna niçin karşılıksız kurtarılmıyor?

19. Pavlus, 1. Korintliler 12:4–11'de Kutsal Ruh'un armağanları arasında şifa verme ve mucizeler yapma gücünü sayar.

20. 82–89. tezler, 81. tezde sözü edilen sorulardan örnekler verir. Luther bunları endüljans vaazlarının cemaatte uyandırdığı itirazlar olarak aktarır.

21. Burada söz edilen bağışlar, ölen kişi adına düzenlenen ayinlerin giderlerini karşılamak için ayrılan kaynaklardır.

85. Bir başka soru da şudur: Tövbe cezalarına ilişkin kilise yasaları uzun zamandır uygulanmadığı için fiilen yürürlükten kalkmışken neden hâlâ yürürlükteymiş gibi endüljans veriliyor ve bu yasaların öngördüğü cezalardan para karşılığı kurtulunuyor?

86. Papa, bugün zenginliğiyle ünlü Crassus'u bile geride bırakıyorsa, şu bir tek Aziz Petrus Bazilikası'nı neden yoksul imanlıların parası yerine kendi parasıyla yaptırmıyor? [22]

87. Bir başka soru da şudur: Kusursuz pişmanlık sayesinde tam bağışlanma ve kilisenin nimetlerine tam ortaklık hakkına zaten sahip olanların papa nesini bağışlıyor, onları neye ortak ediyor?

88. Bir başka soru da şudur: Papa şimdi bir kez verdiği bu bağışlanmayı ve ortaklığı her imanlıya günde yüz kez verse, kilise bundan daha büyük bir iyilik görmez mi?

89. Papa endüljanslarla para kazanmaktan çok ruhların kurtuluşunu gözetiyorsa, eskiden verdiği ve aynı ölçüde etkili olan endüljansları ve belgeleri neden askıya alıyor? [23]

90. Cemaatten gelen bu çetin soruları gerekçelerle yanıtlamadan sırf yetki kullanarak bastırmak, kiliseyi ve papayı düşmanlarına alay konusu eder, Hristiyanları da üzer.

91. Öyleyse endüljanslar papanın niyetine ve düşüncesine uygun biçimde vaaz edilseydi bu soruların hepsi kolayca çözülür, hatta hiçbiri ortaya çıkmazdı.

22. Marcus Licinius Crassus, servetiyle tanınan bir Roma devlet adamıydı. Luther onun adını büyük servete örnek olarak kullanır.

23. Luther, daha önce verilmiş belgelerin askıya alınmasını, papanın endüljansla gözettiği amaç üzerinden sorgular.

92. Mesih'in halkına ortada esenlik yokken "Esenlik, esenlik!" diyen bütün o peygamberler uzak olsun (Yeremya 6:14). [24]

93. Mesih'in halkına ortada çarmıh yokken "Çarmıh, çarmıh!" diyen bütün o peygamberler ise kutsansın.

94. Hristiyanlar, cezalardan, ölümlerden ve cehennemlerden geçerek başları olan Mesih'in ardından gitmeye teşvik edilmelidir.

95. Böylece kendilerini güvende hissettiren bir esenliğe bel bağlamak yerine, birçok sıkıntıdan geçerek göklerin egemenliğine gireceklerine güvensinler (Elçilerin İşleri 14:22). [25]

24. "Esenlik, esenlik" sözü, Yeremya'nın halkın yarasını hafife alan peygamberlere yönelik eleştirisinden gelir (Yeremya 6:14 ve 8:11).

25. Luther'in son tezi, Tanrı'nın egemenliğine birçok sıkıntıdan geçerek girileceğini söyleyen Elçilerin İşleri 14:22'ye gönderme yapar. İsa'nın öğrencilerine çarmıhlarını yüklenip kendisini izleme çağrısı için bkz. Matta 16:24.

Dr. Martin Luther

95 Tez

“Rabbimiz ve Efendimiz İsa Mesih, ‘Tövbe edin’ buyruğuyla imanlıların ömürleri boyunca tövbe içinde yaşamalarını istedi.”

Martin Luther’in 1517’de Wittenberg’de tartışmaya açtığı 95 Tez, endüljans vaizlerinin halka verdiği vaatleri sorguluyor. Luther, kilisenin hangi cezaları kaldırabileceğini tartışırken okuru tövbenin anlamı, merhametin yeri ve kilisenin gerçek hazinesi üzerine düşünmeye çağırıyor.

VAAT YAYINLARI